

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Владимир Атанасов Янев

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

за дисертационен труд за присъждане на научна степен 'доктор на науките'
в област на висше образование . 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1. Филология
научна специалност Българска литература

Автор: доц. д-р Татяна Иванова Ичевска, преподавател в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Тема: „Медицински кодове в българската проза от Освобождението до 50-те години на XX век“

1. Общо представяне на процедурата и дисертанта

Със заповед **Р33-6065 от 14.12.2017** на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **„Медицински кодове в българската проза от Освобождението до 50-те години на XX век“** за придобиване на научната степен 'доктор на науките' на ПУ в област на висше образование
2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология; област на научната специалност Българска литература.

Автор на дисертационния труд е доц. д-р Татяна Иванова Ичевска от катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ към Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от доц. д-р Татяна Иванова Ичевска комплект материали на хартиен носител и в електронен вариант е в съответствие с Чл.45 (4) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- копие от диплома за образователната и научна степен „доктор“;
- протоколи от катедрени съвети, свързани с откриване на процедурата и с предварителното обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд разработва изненадваща, оригинална и актуална тема. Насочването на доц. д-р Татяна Ичевска към изследванията в заявената посока има повече от петнадесетгодишна история, проследима в участието на редица конференции и от публикациите в научни издания. Аналитичните вгледи през призмата на медицинските кодове в българската проза от Освобождението до 50-те години на XX век (с оглед и на творби от 60-те – 80-те години) водят до внушения и изводи с принос за съвременното литературознание характер. Това многостранно изследване върху функционирането на медицинските кодове в българската белетристика е актуално в научно и научно-приложно отношение.

3. Познаване на проблема

Авторката на представения дисертационен труд е доказан специалист в областта на българската литература, познава отлично модерните изследвания, свързани с избраната тема. Наблюденията се разполагат в широките полета на българските литературни явления, оперира се с обемист емпиричен материал. Ерудицията на изследователката довежда до творчески интерпретации на теми и мотиви в отечествената проза в доста голям времеви обхват.

4. Методика на изследването

Комплексното подхождане към проблематиката на изследването е решаващо за постигането на поставените цели. В дисертационния труд се разглежда специфичното и типологичното в българската проза през различни историко-литературни периоди. Така се разкрива многоаспектността на отношението към болестта и здравето в националния живот и литературата от Освобождението до 50-те години на XX век, с проекции и към следващите две десетилетия. Интердисциплинарният подход е адекватен на проблемно-тематичните посоки на изследването и довежда до убедителни интерпретации и научни изводи.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд съдържа 429 страници и е разпределен в седем глави. В първата са налице теоретични постановки за болестта, здравето, лечението. Представено е същностното за медицинския и литературния поглед към проблемите. Акцентът пада върху болестта, представена в релациите: болест – симптоми – знаци; живот – болест – смърт; болест – здраве; нормално – патологично; болест – лекари – клиници – терапии. Съдържателна е втората глава, в която се акцентира върху характерни лекарски проявления през визиите на обществените възприятия и на

художествената литература. Лекарските персонажи се разглеждат и в следващите глави, в които също са привлечени образи от знакови творби на литературата ни. Третата глава е сред репрезентативните в дисертационния труд и аналитично представя литературните проекции на туберкулозата и нейните жертви. Значителни са постиженията в четвъртата глава, интерпретираща физическото и духовното боледуване в екстремните условия на войната. Тук са налице дълбоки анализи на произведения от Йордан Йовков, Людмил Стоянов, Емилиян Станев, Константин Петканов, Георги Райчев, Георги Стаматов. Петата глава насочва към теми, смятани за табу – изследването предлага наблюдения върху литературните версии за проституцията и венерическите болести. В шестата глава по оригинален начин се интерпретират литературните изображения на хигиенните процедури (къпането и ходенето на баня). Последната глава представя атрактивно литературния образ на аптеката и лекарствата. Заслужава отбелязване функционалността и лаконичната целенасоченост на увода и заключението („Заключителни думи“).

Наред с големия обем от знания за българската литература, с научната си подготовка и с целенасочеността си като автор и преподавател доц. д-р Ичевска притежава таланта на естественото и прозирно изразяване. Характерен е и нейният изследователски нюх за художествените детайли, обвързани с по-цялостните идейно-нравствени и философско-екзистенциални внушения на анализирания творби.

„Медицински кодове в българската проза от Освобождението до 50-те години на XX век“ е оригинален и откривателски труд. Намирам съобразеното с тематиката аналитично взирание в прозата на Йордан Йовков за особено сполучливо, задълбочено е интерпретиран романът на Константин Петканов „Морава звезда кървава“. Съпоставката между двамата гореспоменати белетристи е коректна, авторката майсторски разкрива същностите на различното и сродяващото ги. Тук ще цитирам нещо, което представя характерния усет за датайлизация на Ичевска: „При Йовков знаците от военното битие на героите се превеждат на езика на мирновременното им съществуване. При Петканов работи обратният механизъм – образите и звуците от ежедневието „връщат“ героите му отново на фронта: любимата ловна пушка на Димо го пренася към онзи жесток лов, в който той е и ловецът, и дивечът; потропването на рудана и на каруцата за Димо е „като зловеща игра на картеница“.

Както вече отбелязах, крайно интересна е главата „Туберкулозата – литературни проекции“, сполучливо е проведено обвързването на любовта с проявленията на лудостта. Автори като Иван Вазов, Елин Пелин, Георги Стаматов, Георги Райчев, Георги Караславов, Владимир Полянов, Людмил Стоянов, Емилиян Станев, Димитър Димов и др. са разчетени адекватно и новаторски.

Приносите на предложения научен труд се разкриват в насочването към тематика, която спорадично е предизвиквала интерпретаторско внимание, в оригиналното обвързване на „медицинските кодове“ с обществено-историческите и идеологическите парадигми, което води до разкриването на нови пластове на художественото. Цялостното представяне на образа на лекаря в българската литература, артистичното тълкуване на хигиенните практики, и „подреждането на литературната аптека“ също могат да се включат в графата „научни приноси“.

Засрещането на медицинските кодове с разкодиращото ги литературознание определя своеобразна конвергенция между два хуманитарни клона на познанието. Медицината се стреми към съхраняването на здравето и опазването на живота. Литературата в своята цялост е утвърждаване на талантливото писане и добрия човек. Общуването с представения труд, в който доминират проявленията на болестното, не ми взе здравето – написан е талантливо и човешки!

6. Преценка на публикациите и личния принос на дисертанта

Представените 15 публикации във връзка с темата на дисертацията показват постъпателното движение на идеите на изследователката. Част от съжденията в тези текстове са органично вплетени в обемния научен труд.

За мен най-интересните и стойностни публикации са: „От бледоликата "робиня" до "чистата Беатриче" (Образът на туберкулозната жена в българската литература след Първата световна война)“, „Тайнописи и знамения (баталният код в прозата на Йордан Йовков)“, „Война и болест в романа „Морава звезда кървава“ на Константин Петканов“, „Измерения на болестта в „Мъничък свят“ на Георги Райчев“, „Любовта (като) болест. „Домът като пространство на болестта в разказа на Георги Стаматов „Малкият Содом“.

7. Автореферат

Представеният автореферат е майсторски и целенасочено изграден. Тук с лапидарна концентрираност адекватно е разкрита същността на дисертационния труд. В самопреценката коректно и скромно са представени част от научните приноси.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Приносните резултати от работата върху дисертационния труд са със значение за развитието на по-нататъшни литературоведски търсения. Препоръчвам по-обширно представяне на прозата от втората половина на ХХ век. Препоръчвам и насочване към изследването на обществената логорея, нравствената склероза и наркозависимостта в постмодерния свят.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че дисертантът доц. д-р Татяна Иванова Ичевска притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност "Българска литература" като демонстрира качества и умения за провеждане на изследвания с получаване на оригинални и значими научни приноси.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за дисертационния труд, автореферата, постигнатите резултати и приноси и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен ‘доктор на науките’ на доц. Татяна Иванова Ичевска в област на висше образование: 2.Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Българска литература).

19 февруари 2018 г.

Пловдив

**Изготвил становището:
доц. д-р Владимир Янев**